

5. Адаменко Т.І. Без паніки: кліматичні зміни можуть виявитися корисними для сільського господарства. Тиждень. URL: [http:// tyzhden.ua](http://tyzhden.ua)

Семенчук Любомир Валентинович,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти,
2 курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»;*
науковий керівник:
Маліновська Ольга Ярославівна,
*доцент кафедри публічного
адміністрування та управління бізнесом;
Львівський національний університет імені Івана Франка*

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТА ІННОВАЦІЯМИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

На сучасному етапі, розвиток інтелектуальної власності в Україні стає актуальним. Зосереджуючи зусилля на її створенні та отриманні відповідних прав, основним завданням стає розробка інноваційних продуктів та організація виробництва чи надання інноваційних послуг. Практично для кожного процесу і продукту, зокрема інноваційного, що впроваджується в повсякденне життя, постають певні вимоги, які закріплюються у визначених стандартах. На перший погляд, здається, що стандарти обмежуються виключно технічними аспектами. Однак у галузі інтелектуальної власності вже існує ретельне регулювання міжнародними та національними нормативно-правовими актами. Тим не менше, відзначається постійне еволюційне розвиток життя, що приводить до виникнення нових вимог та стимулює нові виклики, навіть у контексті існуючого юридичного фундаменту.

Важливою складовою, яка вимагає комплексного розв'язання не лише проблем випереджальної модернізації знань, прискореного формування людського капіталу в науково-технічній, технологічній, економічній, фінансовій, екологічній та інших сферах національної економіки, а й відображає сам процес необоротності закономірних змін, які нагромаджуються у циклічній системі «наука - техніка - виробництво», є категорія «науково-технічний розвиток». Сьогодні це питання є досить актуальним, оскільки стосується розвитку країн в цілому, та їхніх основних секторів або сфер, в тому числі і сфери інтелектуальної власності, яка постійно знаходиться в процесі своєї трансформації, оскільки виступає об'єктивною умовою функціонування інноваційної економіки в системі науково-технічного розвитку всього суспільства[1].

Ще з кінця 19-го століття світ визнав право людей отримувати визнання або фінансову вигоду від того, що вони винаходять або створюють, принцип, настільки важливий, що права інтелектуальної власності позначені як основне право в статті 27 Загальної декларації прав людини. Досягаючи

правильного балансу між інтересами новаторів і широкими суспільними інтересами, система права інтелектуальної власності спрямована на створення умов, в яких можуть процвітати творчість та інновації. Мало того, що правовий захист нових творів стимулює виділення додаткових ресурсів для подальших інновацій, але просування і захист інтелектуальної власності стимулює економічне зростання, створює нові робочі місця і галузі промисловості, а також підвищує якість і задоволення від життя[2].

Управління інтелектуальною власністю та інноваціями в цифрову епоху є критично важливим завданням для багатьох організацій та країн. Це стосується як бізнес-сектору, так і урядових органів, а також академічної сфери. Необхідно окреслити такі ключові аспекти:

1. **Захист інтелектуальної власності:** З огляду на легку доступність та швидкість обміну інформацією в цифровому середовищі, захист інтелектуальної власності стає важливішим завданням, ніж коли-небудь раніше. Організації повинні розробити стратегії для захисту своєї інтелектуальної власності, включаючи патенти, авторські права, торгові марки та інше.

2. **Ліцензування та партнерства:** У цифрову епоху співпраця та ліцензування інтелектуальної власності можуть бути корисними стратегіями. Організації можуть укладати угоди з іншими компаніями для спільної розробки продуктів або послуг, а також ліцензувати свою технологію іншим сторонам.

3. **Відкриті інновації:** В цифрову епоху відкритість та співпраця стають ключовими принципами. Багато організацій використовують відкритий код, спільні платформи та спільноти розробників для сприяння інноваціям та розвитку нових продуктів.

4. **Заохочення до інновацій:** Управління інноваціями передбачає створення стимулів для співробітників та співробітників компанії для активного внесення нових ідей і розробки інноваційних продуктів.

5. **Аналіз даних:** За допомогою аналізу даних організації можуть виявляти тенденції та можливості для інновацій. Великі обсяги даних можуть бути використані для прогнозування ринкових змін та споживчих попитів.

6. **Інвестиції в дослідження та розвиток:** Важливо інвестувати в дослідження та розвиток нових технологій та інноваційних продуктів. Це може включати в себе створення внутрішніх дослідницьких лабораторій або інвестиції в стартапи.

7. **Освіта та підвищення кваліфікації:** У цифрову епоху важливо навчати персонал новим технологіям та методам роботи. Постійне навчання та підвищення кваліфікації допоможуть організації бути конкурентоспроможною в швидкозмінному цифровому середовищі.

Значною мірою ці аспекти відповідають й програмі розбудови цифрової економіки та суспільства у Східному партнерстві EU4Digital, розпочатій в Україні Європейським Союзом 22 травня 2019 року й націленій на розширення переваг Єдиного цифрового ринку ЄС для України та інших держав Східного партнерства з метою стимулювання економічного росту,

створення робочих місць, покращення життя людей та допомоги бізнесу. Адже підтримка стійкої цифрової трансформації є одним з п'яти пріоритетів політики, виділених Європейською Комісією в її пропозиції з довгострокових політичних цілей Східного партнерства на період після 2020 року[4]. В даний час всі Східні країни-сусіди ЄС є членами Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Таким чином, правова база для процедур отримання патентів і захисту прав, а також авторського права і суміжних прав уже погоджена між ЄС і Східним партнерством[2].

Прогресивний підхід до інтелектуальної власності в державах-членах ЄС полягає в тому, що інтелектуальна власність є бізнес-активом. Ринковий успіх створюється шляхом надання унікальних ціннісних пропозицій, в яких винахідницький рівень може навіть не бути патентоздатним відповідно до чинного законодавства. Крім звичайних функцій (надання виняткової влади над власністю і створення стимулів для інновацій), інтелектуальна власність може стати джерелом багатьох хороших можливостей для розвитку бізнесу – шляхом зміцнення позицій компанії серед конкурентів, а також шляхом створення основи для стратегічного партнерства через кордони і галузі[2].

21 століття стало епохою технічних революцій та цифрового розвитку, які привели до трансформації парадигми у підходах до права та правового забезпечення соціально-економічних явищ, що пояснюється широким використанням інформаційних технологій у всіх сферах суспільного розвитку. Зростання цифрових інновацій принесло компаніям і творцям більше переваг, ніж будь-коли, однак захист інтелектуальної власності не є сферою, про яку потенційно можна забути. Оскільки компанії та автори процвітають у цифровому просторі, для них вкрай важливо захистити свої активи та надати цим активам цінність. І в міру того, як цифрова сфера розвивається, інтелектуальна власність стає більш вразливою для порушень через більшу легкість підробки та копіювання об'єктів інтелектуальної власності. Також важливою темою у епоху цифрових технологій стає питання конфіденційності, оскільки неавторизований обмін даними, інтеграція даних, неетичне використання даних і несанкціоноване публічне розголошення є основними проблемними сферами інтелектуальної власності. У цифровому середовищі важко провести межу між тим, що допустимо, якою мірою і що є порушенням. Невеликі порушення, які не суперечать правам власника, можуть бути прийняті як частина добросовісного використання[4].

Управління інтелектуальною власністю та інноваціями в цифрову епоху вимагає глибокого стратегічного підходу та зміни в управлінських практиках. Одним із ключових рішень є створення культури інновацій, де працівники вільно діляться ідеями та взаємодіють у творчих процесах. Додатково, важливо розвивати ефективні механізми захисту інтелектуальної власності, включаючи патентування та засоби вирішення правопорушень в цифровому просторі. Співпраця з університетами, стартапами та іншими гравцями в інноваційному екосистемі також може сприяти створенню нових продуктів і технологій. Активний аналіз даних та використання розумних алгоритмів допоможуть виявити можливості для інновацій та розвитку. Крім

того, інвестиції в дослідження та розвиток, а також постійне навчання працівників новим технологіям і методам гратимуть ключову роль у забезпеченні успіху в цифровому епоху.

Управління інтелектуальною власністю доцільно розглядати не лише у вузькому розумінні - по відношенню до окремого суб'єкта господарювання, але й в широкому - через призму окремих галузей, сфер чи національної економіки в цілому. При цьому саму категорію «управління» слід розглядати як комплексну категорію, що підпадає під закони економічної науки, управління та права[3]. В період структурної трансформації світової економіки інтелектуальна власність є фундаментальним і міцним інструментом створення сприятливого середовища для творчої активності та вільної конкуренції, як базових засад економічного, соціального й науково-технічного розвитку нашої держави. Створення та використання об'єктів інтелектуальної власності повинно носити систематизований та процесний характер і базуватися на науково-обґрунтованій концепції[1].

Отже, можна констатувати, що управління інтелектуальною власністю та інноваціями в цифрову епоху вимагає стратегічного підходу, а також гнучкості та готовності до змін. Держави та організації, зокрема, які успішно впроваджують ці принципи мають більше шансів в економічному конкурентному середовищі та цифровому світі.

Список використаних джерел

1. Парадигмальний підхід до управління інтелектуальною власністю в системі науково-технічного розвитку URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2018/72.pdf (дата звернення 27.09.2023).
2. Управління правами інтелектуальної власності для цифрових інновацій: рішення ключової проблеми для інноваційних МСП URL: <https://eufordigital.eu/uk/managing-intellectual-property-rights-for-digital-innovation-meeting-a-key-challenge-for-innovative-smes/> (дата звернення 27.09.2023).
3. Удосконалення системи управління інтелектуальною власністю в Україні URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/234110> (дата звернення 28.09.2023).
4. Теперішній стан захищеності інтелектуальної власності в контексті цифровізації URL: <http://www.apdp.in.ua/v94/5.pdf> (дата звернення 28.09.2023).